

šole, za nabavo političke moči med narodom, in to vključ vsemu klevetništvu, nadalje kadar boče glasovala za odpravo birokratizma v šolski upravi ter zahtevala isto v področje narodne samodolobnosti. — Oprostite, ampak tu prihaja „Rdeči Prapor“ dve leti prekasno! Vse to smo mi že sklenili na skupščini v Radovljici dne 24. avgusta 1907! (Glej: A. Pesek: „Na delo med ljudstvo!“) Tedenje sklepe izvršujejo naši socialni odseki. Seveda gre delo počasi, ker je napoti tisoč zaprek. Tudi „Rdeči Prapor“ ve, da je treba časih celo desetletje, da se dobra stvar pomakne vidno naprej. V našem stanu pa se dogodi tudi slučaj, da tistega, ki dela 36 let med ljudstvom in za ljudstvo, za plačilo — disciplinirajo (slučaj Žirovnik!). Seveda se je „Slovenec“ brž naslonil na „Rdeči Prapor“, češ tudi ta vas graja! Ampak težko ni videti, da to ni graja, temveč razmotrivanje položaja — po svoji glavi!

## Slovenskemu štajerskemu učiteljstvu!

„Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ pozivlja tem potom vse svoje člane in članice, da se udeležijo glavnega zborovanja „Steierm. Lehrerbunda“, ki se vrši dne 11. septembra t. l. ob 2. uri pop. v Gradcu.

Tovariši, tovarišice! V najboljšem spominu vam je gotovo še zborovanje štajerskega učiteljstva dne 2. februarja 1907, kjer se nas je zbralo okoli dvatisoč organiziranih učiteljev in učiteljic iz vse Štajerske. Povzdignili smo takrat glasen protest napram beraškim našim plačam in — dosegli smo vsaj nekaj.

Letos vas „Steierm. Lehrerbund“, to je združitev obeh deželnih stanovskih organizacij, iznova kliče na plan; torej pridite vsak in vsaka, komur je mar izboljšanje našega gmotnega položaja.

Edina točka vzporeda omenjenega zborovanja je: „Kaj zahteva štajersko učiteljstvo od novega deželnega zbora?“

Novoizvoljeni deželni zbor se bo kmalu sestel. Od njega je odvisno, na kak način bo našemu stanu izboljšal gmotno stališče in če ga sploh bo. Glasno moramo zaklicati poslanecem, istotako vladi: „Tukaj smo vsi štajerski učitelji in učiteljice — in zahtevamo: Izboljšajte naše gmotno stališče, dajte našemu stanu primerno plačo, ne pustite nas v bedi in nadlogi!“

Stanovski greh ima tisti in tista, ki ne bo navzoč na tem velepomembnem shodu. Kdor ne leži bolan na postelji, tisti mora iti v Gradec.

Deželni poslanci in vlada morajo vedeti, da smo vsi bodisi iz tega ali onega dela dežele složni, da zahtevamo to, kar nam gre s človeškega in postavnega stališča.

Ne dve, tri sto se nas zbere v Gradec, temveč pridimo vsi do zadnjega.

Dne 11. septembra t. l. bo štajersko učiteljstvo govorilo in ne brezuspešno.

Še besedo specialno slovenskemu učiteljstvu. Nemški kolegi in kolegije bodo večinoma vsi na zborovanju in mi Slovenci naj bi zaostali? Ne, to ne sme biti! Pokažimo našim sodeželanom, da slovenski učitelj in slovenska učiteljica ne zaostajata za duhom časa, da vemo tudi mi ceniti in uvaževati velik pomen složenega nastopa ter da gori tudi v nas stanovska zavest. Torej vsak in vsaka v Gradec!

Vzpored:

I. Odborovaseja.

V petek, dne 10. septembra, ob 2. uri popoldne v Ferdinandeumu.

1. Poročilo vodstva.
2. Razdelitev obresti iz Fran Josipove ustanove.
3. Priprave za delegacijsko zborovanje.
4. Slučajnosti.

II. Delegacijsko zborovanje.

V soboto, dne 11. septembra, ob 10. uri popoldne v „Stefanijski dvorani“ (Schmiedgasse).

1. Poročilo vodstva in odbora.
2. Obravnava in sklepanje o resolucijah, ki naj se predlagajo pri glavnem zborovanju glede vprašanja o plačah in o pravnih razmerah štajerskega učiteljstva.
3. Predlogi odbora in odposlancev.

III. Glavno zborovanje.

V soboto, dne 11. septembra, ob 2. uri popoldne v „Stefanijski dvorani“ (Schmiedgasse).

Predmet: Kaj zahteva štajersko učiteljstvo od novega deželnega zbora?

Poročevalca: Fran Kalista in Fran Monschein.

## Vestnik.

V našem poročilu o „Zavezinem“ koncertu v Mariboru je izostal ta-le odstavek: Koncert je vodil tov. R. Vrečer. Kakor zadnjič v Celju se je izkazal tudi sedaj za vrlo spretnega in izobraženega dirigenta, ki ume vsaki skladbi odbrati nje najlepše strani ter jih s svojim zborom predložiti poslušalstvu. Njegovi mahljaji so temperamentni — dokaz, da čuti lepoto skladbe s svojim srcem. Lep uspeh, ki so ga dosegle vse pevske točke, je v prvi vrsti njegova zasluga.

Literarisches Institut Kosmos. Vsako leto se klati po slovenskih deželah agent „literaričnega instituta Kosmos“, ki ima svoje knjižarne v Lipskem, na Dunaju in v Budimpešti. Na piko vzame najrajši učitelje in učiteljice. Te zadnje še posebno rad. Najrajši jih nadleguje med poukom. Marsikdo se mu vda, da se ga reši, meneč: „Bom pa preklicall!“ — Toda zaman je preklic! Knjige dojdejo. Ko jih pošlje nazaj, terjajo okoli 2 K odškodnine. Sedaj imaš okoli 14 dni mir. Zdajci dojde poziv njihovega odvetnika. Ta stane okoli 3 K. Da se ogneš sitnostim, vzameš končno le knjige, ki stanejo že za 5 K več, nego sta se domeniš z agentom. Glavna reč pa tiči v tem, da dobiš silno drage knjige, ki jih izdaja „literarični institut Kosmos“, že čez leto dni za polovično ceno skoraj v vsaki knjižarni. Da obvarujemo tovariše in tovarišice gmotne škode, nasilnosti, neprijetnosti in arogance, s katero navadno polni „literarični institut Kosmos“ svoja pisma, opozarjamo, da je ravnokar omenjeni „institut“ eden izmed najdražjih in najnasilnejših; zakaj če nočeš vzeti izlepa, moraš pa izgrda. Ker agent „literaričnega instituta Kosmos“ slovensčine niti ne pozna, temveč nastopa s svojo nemščino silno bahato, svetujemo vsem slovenskim tovarišem in tovarišicam, da ga odslove kratkim potom. Podpirajmo rajši domače trdke, ki nam dajo isto blago ceneje in ki nimajo navade pritiskati na naročnika s silo, grožnjo in aroganco kot dela to zgoraj imenovani „institut“.

Slovenskim učiteljcem v uvaževanje. Štajerska koleginja nam piše: Tovariš Pesek nas je pozval, naj se zavežemo v petih letih plačati vsaj 60 K za obrambni sklad Družbe sv. C. in M. — To bo pač vsakemu mogoče, četudi je plača bora pičila. Pa marsikatera učiteljica poreče: „Hm, 60 K, to bi bilo ravno za prav lepo obleko!“ — Obleka je prav lahko elegantna, ne da bi stala 60 K. Toda čipke, ki vise v tako obilni meri po obleki, so drage. Rajše si kupite boljše blago, ki traja dlje časa, pa manj čipk. Saj imamo učiteljice, ki so preprosto, a vendar elegantno opravljene; nikakor pa ne bodi učiteljica oblečena kot gledališka igralka. Poznam učiteljico, ki ima zimski klobuk, drag nad 40 K. Potem ni čuda, če sovražnik kriči: „Učiteljica ima dovolj denarja!“ V resnici pa ne manjka dosti, da ne gladijemo! — Če pa ima kateri učitelj ali učiteljica več nego samo mesečno plačo, potem pa lahko daruje obrambnemu skladu 60 K, saj daruje svojemu narodu, in ta denar ne gre v izgubo!

Za učiteljski konvikt je daroval g. Ivan Nekerman, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Trstu, 5 K ker se ni mogel udeležiti „Zavezinega“ zborovanja v Mariboru. Živel!

Letalno za učiteljski konvikt je plačal tovariš Tomo Bitenc iz Dragatuša. Hvala!

Učiteljska tiskarna je založila v zornen urnike za vse kategorije ljudskih šol, ki jih je sestavil c. kr. okr. šol. nadzornik g. Lj. Stiasny v Krškem. Ti vzorni urniki olajšajo delo gg. šol. voditeljem in ustvarijo enotno razdelitev predmetov. — En komad velja 5 h. — Dalje je založila Učit. tiskarna Izposojilno knjigo za učila. Ta knjiga je zelo potrebna osobito na večrazrednicah, da se upelje red pri izposojevanju učil. Vsak izposojilec zabeleži v to knjigo ime učila, dan izposojila in vrnitve in komu se je učilo izposodilo. — Učiteljstvu, ki poučuje na nadaljevalnih šolah, priporočamo izborno urejeno knjigo: Lj. Stiasny: Učeneslike za ponavljalno šolo. Zbrano je vse potrebno gradivo za pouk v pon. šoli. Imeti bi jo moral v roki vsak učitelj in vsaka učiteljica na ponavljalni šoli. — Tudi „Dnevnik“ za razdeljen pouk se tiska in se pošlje tistim, ki ga izrečno naroče.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učit. društev. Po neljubi pomoti je izostal pozdrav, ki ga je poslal glavni skupščini Zaveze v Mariboru g. Ivan Nekermann, c. kr. okrajni šolski nadzornik za Trst in okolico. Piše nam:

Ker se ne morem osebno udeležiti slavnostnega glavnega zborovanja, pozdravljam tem potom drage mi tovariše najpripronejše, želeč zborovanju najboljših uspehov. Priložen znesek 5 K podarim v korist Učit. konviktu v Ljubljani. Da ste mi zdravi!

Šolski voditelji pozor! Onim šolskim voditeljem, ki prirejajo in vodijo šolsko matico mesto krajnega šolskega sveta, se jim svetuje naj zahtevajo za to delo nagrado opravilne doklade dotične šole, t. j. 60 K na enorazr., 100 K na dvorazr., 150 K na trirazr. in 200 kron na štiri in večrazrednicah.

Mestna šolska zdravnik sta postala v Ljubljani dr. Demšar in dr. Rus. — Gospoda doktorja stopita takoj pričetkom novega šolskega leta v prijateljsko dotiko z ljubljanskim učiteljstvom, da bosta z njegovo kolegično podporo delovala za blagor šolske mladine.

O klerikalni vzgoji mladine priobčujo „Narodni Dnevnik“ v 191. številu. Članek, kjer pripoveduje, kako je neki klerikalni dijak-agitator izpovedal svoje prepričanje z značilnimi besedami: „Kupili so me! Kupljen sem!“

Državni poslanec Fran Ivanišević, po poklicu duhovnik, se je odločno izrekel proti osnovanju klerikalne stranke v Dalmaciji. „Slovenec“ ne ve o tem ničesar poročati.

Vojaški kontrolni shodi. Po odredbi vojnega ministrstva letos vojaških kontrolnih shodov ne bo. Prizadete naj tovariši na to opozore.

Razpisani štipendij. Pričetkom prvega polletja šolskega leta 1909/10, se ima podeliti en državni štipendij za Istro dijakom, pristojnim v kako občino kopne Istre, slušateljem prava ali zdravilstva na c. kr. univerzi, v letnem znesku 315 K in če bi takih ne bilo, gimnazijem učencem iz iste pokrajine, toda v manjšem znesku letnih 168 K. — Dijaki zdravilstva imajo razentega predložiti lastno-ročno podpisano, in če so mladoletni, od postavnega zastopa odobren in podpisan reverz, s katerim se obvezujejo, da bodo v slučaju, da se jim podeli štipendij, po dosegu doktorske časti zdravili najmanj 5 let po kmetijskih občinah istrskih, ali da bodo v nasprotnem slučaju vrnili popolnoma njim izplačane štipendijske zneske. — Istočasno se ima oddati še en štipendij v letnem znesku 420 K. Pravico uživanja tega štipendija imajo dijaki iz Istre ali poknežene grofije Goriško-Gradišanske, ki obiskujejo višjo poljedelsko šolo na Dunaju in predvsem slušatelji poljedelskega oddelka imenovane visoke šole, ki se zavežejo s formalnim reverzom, da uporabijo svoje zaradi poljedelskih štipendij pridobljene znanosti v lastni domovini. Prosilci naj predložijo svoje prošnje c. kr. namestniku najkasneje do 15. novembra 1909. — Tovariši naj opravičence opozore na ta dva razpisa.

V Velikoven je umrl nadučitelj na mestnih šolah M. Pichler.

III. mednarodni kongres za šolsko higijeno se vrši o Veliki noči leta 1910. v Parizu.

Blagoslovljenje šole. V Gratkornu na Štajerskem se je dogodil slučaj, ki je morda edin svoje vrste. Šolsko poslopje so blagoslovljali župnik, mežnar in župan, pri tem se jim pa ni zdelo vredno obvestiti o tem občinskoga sveta, šolskega sveta in ni enega učitelja, še voditelja ne, kamo li, da bi jih še povabili. Tako hočejo sami ločiti šolo od cerkve. Prav!

Konkordat. Tržaški „Independent“ javlja, da ne bode dr. Candotti, profesor na občinski (italijanski) realki, postal ravnatelj ženskega liceja, ker je baje slaboveren. Namestništvo je samo želelo, da bi njega imenovali, ali naučno ministrstvo mu je odreklo potrditev, ker je škofijska kurija bila za to. Škof se je izrazil, da bi v slučaju, da postane Candotti res ravnatelj, primoran prepovedati svojim duhovnikom pouk.

Iz tržaškega šolstva. Suplent navtične sekcije c. kr. trgovinske in navtične akademije v Trstu Manilij Radicich, je imenovan definitivnim učiteljem tega zavoda. — C. kr. ministrstvo za javna dela je profesorja na državni obrtni šoli v Trstu, Hermana Fornasariča, potrdilo v šolski službi.

Iz šolske službe na Kranjskem. Dosedanja prov. učiteljica Vida Vrežec v Vel. Trnu je premeščena na Studenec pri Krškem; učiteljska kandidatinja Adela Christof je pripuščena k brezplačni praksi v Planini. Premeščeni so: prov. učitelj Maks Tschinkel iz Kočevja v Koprivnik; prov. učiteljica Roza Ermacora iz Kočevja v Stari log; prov. učitelj Josip Gregoritsch iz Starega loga v Kočevje; prov. učitelj Ivan Stalzer iz Reichenaua v Kočevje; prov. učiteljica Valerija Kasch iz Kočevja v Reichenau; prov. učiteljica Zofija Tschernerne iz Koprivnika v Kočevsko Reko. Za prov. učiteljico pride v Koprivnik Stefanija Kasch; učiteljska kandidatinja Olga Jonke je imenovana za prov. učiteljico v Kočevju. Krajni šolski svet v Postojni je imenoval učiteljskega kandidata Josipa Goriška za suplenta na meščanski šoli v Postojni.

Odhodnico napravijo prijatelji nadučitelju Žirovniku v nedeljo 5. t. m. popoldne ob 4. uri pri „Slepem Janezu“ in pričakujejo, da se je udeležijo vsi tovariši in tovarišice, ki so z njim službovali v St. Vidu.

Brezplačna razstava učil. Povodom uradne učiteljske konference za ptujski okraj je bila v šolskem poslopju ljudske šole Ptujstva okolica v dobi od 28. avgusta do 2. septembra 1909 dobroznane dunajske trdke „A. Pichlers Witwe in sin“ veleznanimiva razstava najnovejših in najboljših učil za nazorni pouk, zemljepisje, zgodovino, prirodopis, risanje, petje, verouk, prirodopisne pripomočke, risarske modele, stereoskopske slike i. dr. Razstava je bila otvorena v navedenem času vsak dan od 9.—12. ure in od 2.—6. ure popoldne. Napredno slovensko učiteljstvo si je razstavo ogledalo v mnogobrojnem številu. — Naznanilo

o tej razstavi nam je došlo prepozno, zato ga nismo objavili. Morda nam pošlje kdo o razstavi sami točnejše poročilo.

Deška ljudska šola v Novem mestu dobi v prihodnjem šolskem letu za III. in IV. razred paralelo.

Ravnatelj navtične akademije v Trstu, g. Gelcich, je stopil v pokoj in je tem povodom dobil naslov ministerialnega svetnika. G. Gelcich je rodom iz Dubrovnika, torej hrvaškega pokolenja, ali on sam se je vsekdar priznaval Italijanom. To pa nas ne ovira, da ne bi priznavali njegovih zaslug kot historika. Napisal je Italijanskih zares izbornih zgodovinskih del o Dubrovniku in Boki Kotorski.

Laško učiteljske otvorijo že to šolsko leto v Gradišču. Občina je dobila te dni tozadevni ministrski odlok. Tem povodom se bo vršila posebna slavnost na čast poslancema Faiduttiju in Bugattu, ki imata zaslugo, da se je laško učiteljske premestilo iz Kopra v Gradišče. Kaj pa je s slovenskim učiteljskim? Ali to ostane še v Kopru?

Posojilnica v Mariboru podeli za šolsko leto 1909/10. obiskovalcu slov. trg. šole v Ljubljani podporo v znesku 240 K. Pravilno opremljene prošnje se sprejemajo do 15. septembra 1909 s pripomočki, da pridejo vpoštev samo prošnji slovenske narodnosti iz političkega okraja Maribor.

Razpis za državni obrtni štipendij. Početkom šolskega leta 1909/10 je na razpolago državni obrtni štipendij v letnem znesku 400 K za istrske mladeniče brez sredstev, ki se posvečujejo ali se nameravajo posvetiti naukom na trgovski šoli v Spljetu. Štipendij se uživa vse redno trajanje nauk.

Mariborski učiteljski maturanti iz l. 1869, obhajajo dne 5. in 6. septembra t. l. svojo 40letnico pri narodnem županu Jos. Šinku v Središču. Izmed 12 tovarišev še živi: Flis Slavko, Škofja Loka; Jurkovič Fran, Šmarje pri Jelšah; Košutnik Fran, Dramlje pri St. Jurju ob juž. žel.; Robič Janko, Ljutomer; Sratonik Šimen, Pragersko, in Šinko Josip, župan, Središče.

Št. Vid-Grobelno. Pišejo nam: Dne 8. septembra uprizore tukajšnji narodni igralci narodno igro „Divji lovec“, ki se je z izbornim uspehom igrala pred par leti ter ostala občinstvu in gostom v živem spominu. Na splošno željo se ta ponovi v prid ubožni šolski mladini. Vrš se v Završih v prostorih gosp. Gobca ob 4. popoldan. Kar je zaradi zveze vlakov jako ugodno. Pri igri in odmorih svira domača godba. Po igri prosta zabava in ples. Za točno in ceno postrežbo preskrbljeno. Na snidenje v prijaznih Završih!

Narodni fantje in dekleta.

Prav dobro ohranjen klavir se za nizko ceno proda. Reelnim plačnikom tudi na obroke. Pojasnila da nadučitelj Fran Ks. Trošt na Igu.

Na novoustanovljena trgovina s šolskimi potrebščinami Goričar in Leskovšek v Celju ima v zalogi šolske tiskovine za Štajersko iz Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Tiskovine so izvršene po najnovejših vzorcih na najboljšem papirju. Štajerske tovariše opozarjamo na to trdiko in jim priporočamo šolske tiskovine iz njene zaloga. S tem podpirajo mlado podjetje, obenem pa tudi Učiteljsko tiskarno.

## Iz slovanskih pokrajin.

○ Dr. Fran Vrbanič †. V noči 27. avgusta je preminul v Zagrebu vseučiliški profesor dr. Fran Vrbanič. Rojen v Gospijeu leta 1847. je bil l. 1876. imenovan za profesorja. Pozneje se je pečal zlasti z gospodarsko politiko ter je bil večkrat izvoljen v hrvaški sabor. Bil je pristaš bivše takozvane obzoraške stranke, koncilijantem tudi napram napredni struji. Velikemu hrvaškemu rodoljubu bodi ohranjen trajen spomin!

○ Pobratimstvo med Čehi in Poljaki. Čehi so napravili izlet na Poljsko, kjer so bili navdušeno sprejeti. Na banketu se je govorilo tudi o popolnem slovanskem zblizanju.

○ Češko Sokolstvo v Severni Ameriki. Meseca avgusta se je vršil v Čikagu vse-sokolski zlet v Ameriki, ki so se ga udeležili razen Čehov tudi Slovenci, Poljaki, Hrvati in Srbi. Iz Prage se je odpeljalo v Čikago okrog 30 Sokolov, na čelu jim dr. Scheiner, starosta Češke Sokolske Zveze. Praški telovadci pa se niso udeležili tekme, ki je bila namenjena samo za ameriško Sokolstvo.

○ Razstava mest Poljskega kraljevstva. Društvo hišnih posestnikov v Varšavi je stavilo predlog, naj se leta 1911. priredi v Varšavi razstava poljskih mest. Izvoljen je bil odbor, v katerem so zastopani: društva hišnih posestnikov, magistrati, društva zdravnikov in tehnikov. Razstava bo imela 14 oddelkov, v katerih bode razvidno: 1. razvoj mest, 2. fizični pogoji mest, 3. vodstvo in zidanje mest, 4. uprava mest, 5. vodovodi, 6. kanalizacija, 7. razsvetljava, 8. ubožništvo, 9. higiena, 10. verstvo, kultura, šolstvo, 11. ognjegasninstvo, 12. komunikacije, 13. statistika in mestne finance, 14. industrija. Stroški za razstavo so proračunjeni na 250 tisoč rubljev.